

MÜTEAHHİTLİK HİZMETLERİ ROMANYA ÜLKE PROFİLİ

2018-Mart
Bükreş Ticaret Müşavirliği

Bu raporun hazırlanmasında temel amaç, Romanya'daki müteahhitlik sektörüne ilişkin bilgiler sunmaktır.

Söz konusu bilgiler istatistiki verilerle desteklenerek objektif bir biçimde sunulmaya çalışılmıştır.

Bu kapsamda hazırlanmaya çalışılan bu Rapor; esas itibariyle bir ön bilgilendirme hedefi gütmektedir.

I-MÜTEAHHİTLİK SEKTÖRÜ

A-2016-2017 Yılında ve 2018 Yılında Beklentileri Ülkenin Müteahhitlik Sektörü Hakkında Bilgi

2016 yılındaki sektördeki büyümeye, büyük oranda konut, ofis ve endüstriyel inşaatları ve az oranda altyapı ve yol inşaatlarının katkısı olmuştur. Altyapı ve yol inşaatlarının sektördeki payı %20'dir. Bu kapsamda, Hükümet, yol ve altyapı inşaatları projelerini 2016 yılında gerçekleştirmiş olsaydı, 2016 yılı sektör açısından daha verimli geçebilirdi. Ancak, 2016 yılında, alt yapı ve ulaştırma yatırımlarının durma noktasında olmasına rağmen, konut inşaatındaki artış nedeniyle sektörde %5,1'lik bir büyüme gerçekleşmiştir. Müteahhitlik sektörünün GSYİH'ye katkısı 2016 yılında %7,4 oranında olmuştur. 2016 yılında müteahhitlik sektörü, 16 Milyar Avroluk bir iş yaratmıştır. 2016 yılında da konut fiyatları endeksi %1 oranında artmıştır. İnşaat sektöründeki artış nedeniyle, çimento ve inşaat malzemeleri sektöründe de artış yaşandı.

Avusturyalı Strabag Grubunun iştiraki Strabag Romanya, %3,3'lük Pazar payı ile sektördeki liderliğini korumaktadır. Strabag Romanya'dan sonra gelen şirketler Bog'Art (%1,5), Astaldi (%1,4), Constructii Erbasu SA (%1,3) ve Porr Construct (%1,1)'dir. İlk on firmanın piyasadaki payı toplam %12,2'dir.

Altyapı ve yol inşaatlarında uzmanlaşmış cirolarına göre ilk beş firma sırasıyla; Hidroconstructia SA (%3,8), Delta ACM (%2,4), Electromontaj SA-Bükreş (%2,1), Electric Serv SA (%2) ve Tancrad-Galati (%1,9)'dir.

Altyapı yatırımlarında atık su sisteminin vs. gibi alanlarda taşeron olarak çalışan şirketlerin en büyüğü %1,7'lik pazar payı ile Energomontaj SA-Bucharest firmasıdır. Anılan firmayı, Energobit-Cluj (%1,6), IMSAT SA-Bükreş (%1,5), Elsaco Engineering-Botosani (%1,3) ve TIAB-SA-Bükreş (%1,2) takip etmektedir.

2016 yılında, iş hacmi açısından, müteahhitlik sektöründe %4,8'lik ve tamirat işlerinde %4'lük bir artış gerçekleşmiştir.2016 yılında 31.334 adet müteahhitlik firması, 25.655 adet inşaat ruhsatı almıştır.

Konut inşaatı 2016 yılında %15 oranında büyümüştür. Bu büyümedeki en büyük etken "İlk Ev Uygulaması", çalışanların ücretlerindeki artış ve KDV'nin %24'den %19'a düşürülmesidir. Hükümet 2015 yılı sonlarında başlattığı ve ilk evini alacak vatandaşlarının, 70 metrekareye kadar olan evler için, bankalarda alacağı ev kredilerinde devlet garantisi verdiği ve KDV'nin % olarak uygulandığı "Prima Casa-İlk Ev" projesi sektörün büyümesindeki en büyük etkidir.

2016 yılında 5 yeni AVM inşaatı ve AVM genişletme inşaatı gerçekleştirildi. Yapılan bu inşaatlarla, 235.000 metrekarelik AVM inşaat edildi. Bu inşaatların %75'i yeni inşaatlar olurken %25'i ise yenileme ve genişletme amacıyla yapılan inşaatlardır. 2016 yılında gerçekleşen AVM inşaatları büyüklüklerine göre Park Lake Plaza Bucharest (67.000 metrekare-Caellum Development), Shopping City Timisoara (55.700 metrekare-NEPI) ve Piatra Neamt Shopping City (29.000 metrekare-NEPI)'dir. NEPI firması, 2016 yılında AVM yatırımı yapan firmalar arasında birinci olmuştur. Ofis inşaatlarında ise %46'lık bir büyüme gerçekleşmiştir.

196.000 metrekaresi Bükreş’de olmak üzere 2016 yılında toplam 330.000 metrekare Endüstriyel ve Lojistik alan inşaatı yapılmıştır.

2017 yılında müteahhitlik sektöründe %7 oranında düşüş yaşanmıştır. 2017 yılındaki değeri 8.96 Milyar Avro olarak gerçekleşmiştir. Mevcut binaların yenilemesine ilişkin müteahhitlik işleri 2017 yılında %24.6 oranında düşmüştür. Müteahhitlik sektöründe sadece konut inşaatında artış gerçekleşmiştir. 2017 yılında konut inşaatı %68 oranında artmıştır.

Müteahhitlik sektöründe kamu yatırımları 2016 yılında 5.8 Milyar Avro olarak gerçekleşirken 2017 yılında 2.8 Milyar Avro olarak gerçekleşmiştir.

2018 yılında da, konut inşaatındaki ivmenin devam edeceği ve eğer müteahhitlik sektöründeki kamu yatırımları artan şekilde devam ederse sektörde 2018 yılında %8.6 oranında bir büyüme beklenmektedir.

B-Kısa veya orta vadeli uluslararası ihale üzerine açılacak başlıca projeler (özellikle konut, ticari merkezleri, ofis merkezleri, petrol ve gaz rafinerileri, boru hatları, baraj, sulama sistemleri, enerji santralleri, karayolları, demir yolları, otoban, köprü, liman, spor salonları, rekreasyon birimleri, oteller, vs.)

30 Mayıs 2016 tarihinde Avrupa Fonları Bakanlığı, Büyük Altyapı İşlevsel Program (POIM)’dan tamamen karşılanmak üzere, toplam 5,8 milyar Avroluk karayolları, demiryolları ve metro altyapısının geliştirilmesi projeleri için finansman çağrısında bulunmuştur.

- Lugoş-Deva Otobanı (Dumbrava-Deva bölümü, lot:2., 3., ve 4.);
- Sebeş-Turda Otobanı (lot:1., 2., 3., 4.)
- Timişoara-Lugoş Otobanı (özellikle ek işler olmak üzere, 2.lot’un fazlı olarak hesaplanmıştır)

Karayollarının rehabilitasyon/modernleştirilmesi projeleri:

- DN 56 - Craiova – Calafat;
- DN 66 - Rovinari – Petroşani
- DN 76 – Deva – Oradea
- DN 6 – Alexandria – Craiova
- DN 5 - Bükreş – Adunatii Copaceni
- DN 73 – Piteşti – Braşov

Çevre yolu inşaatı:

- Caracal
- Carei
- Braşov
- Targu Jiu
- Suceava

Finansman edilmek için teklif edilecek projeler:

- Sibiu – Piteşti Otobanı (ilk aşamada proje, bilahare inşaat)
- Ploieşti – Buzau ekspres yolu

- Focşani – Bacau ekspres yolu
- Henri Coanda Havaalanı – A3 Bağlantısı ekspres yolu
- Targu Mureş çevreyolunun inşaatı
- Bacau çevreyolunun inşaatı
- Bükreş Büyükşehirin karayolu çevre yolunun modernleştirilmesi:A1 – DN7; DN 2 – A2
- Piteşti – Ramnicu Valcea – Racovita DN karayolunun modernleştirilmesi
- Campina – Sacele DN karayolunun modernleştirilmesi
- A1 – Titu – Baldana – Targovişte DN karayolunun modernleştirilmesi
- Tecuci çevreyolu alternatifi
- Mihaileşti çevreyolu alternatifi
- DN 1 karayolunda emniyet tedbirleri

Su ve atık su altyapısının genişletilmesi ve rehabilitasyonun gerçekleştirilmesi Gorj ve Bacau eyaletlerinde öngörülmüştür. Su ve atık su projelerine altyapı ve atık suya ilişkin mevcut yapıların iyileştirilmesi dahildir. Suya bağlanma iyileştirilecek, şebekeler ile pompalama istasyonları genişletilecek, atık su işleme istasyonları yeniden inşaat edilecek veya renove edilecektir.

İaşi bölgesinde Prut-Barlad hidrografik alanında su baskı riskinin düşürülmesine yönelik işler öngörülmüştür.

C- Projelerin Finansmanı

Projelerin büyük kısmı, AB geri dönüşümsüz fonların desteği ile finanse edilmektedir. İnşaatların az bir kısmı da özel kaynak ve/veya hükümet fonları ile gerçekleştirilmektedir.

D-Sektördeki İş Fırsatları

İnşaat sektörünün çok dinamik, her yıl önemli dalgalanmalara tabi olması nedeniyle fiili iş imkanları konusunda plan çizmek zordur. Ancak, konut inşaatı, altyapı inşaatları potansiyel alanlardır.

2018 yılında PPP Kanununu yürürlüğe koymaları halinde, PPP kapsamında otoyollar, havaalanları ve şehir hastahanelerinin yapılması planlanmaktadır.

Halihazırda evler küçük ve yetersiz olduğu için, büyük bir konut açığı vardır. Halen 800.000 adet konuta ihtiyaç vardır ve bu sorununun ortalama 20 yıl sürmesi beklenmektedir.

Son yıllarda birçok konut sitesi proje halinde veya inşaat aşamasındadır. En çok aranan semtler Bükreş'in Kuzeyindeki Baneasa, Pipera, Tunari, Mogosoaia, Corbeanca, Otopeni, Snagov'dur.

Rezidans projelerinin haricinde, Romanya'daki önümüzdeki yıllarda uygulamaya konulacak başlıca inşaat projelerinden bazıları şunlardır:

Hükümet, 400 km demiryolu, 325 km yeni yol, 9 km'lik yeni metro hatlarına 13 milyon Avro öngörmüş bulunmaktadır.

Romanya 700 km'lik otoban sahip olup, 250 km inşaat halindedir.

Karayolları Taşımacılığı

- ❖ Köstence-Nadlac (IV. Koridor) aksının tamamlanması
  - Lugoj-Deva otobanının tamamlanması (2017)
  - Sibiu-Pitești otobanının tamamlanması;
  - A1 ve A2 otobanları bağlayacak Bükreş çevreyolunun inşaatı (I. Faz) ve Bükreş etrafında otoban inşaatı (II. Faz);
- ❖ Köstence-Vama Veche-Trans Regio (36,7 milyon Avro)
- ❖ Transilvanya Otobanının tamamlanması
  - Comarnic-Braşov (997,75 milyon Avro). Dönem: 2017 – 2022
  - Sibiu – Braşov (737,22 milyon Avro). Dönem: 2017 – 2020
  - Surplacu de Barcău – Borş (+ Oradea). (304,43 milyon Avro) Dönem: 2017-2019
  - Sebeş – Turda otobanının tamamlanması. Dönem: 2017
  - Ploiești – Comarnic (306,77 milyon Avro)
  - Bükreş – Ploiești bölümü, sector 1, 0+000. km - 3+325. km;
  - Bükreş Çevreyolu Dört yol ağzı, 6+500. km
  - Moara Vlăsiei dört yolağızı 19+500.km. Dönem: 2017
- ❖ Doğu-Batı Otobanı (Montana)
  - Targu-Mureş – Targu Neamt bölümü (Tahmini miktar: 2942 milyon Avro); Gerçekleştirme dönemi: 2017-2019.
  - Tronsonul Targu Neamt – Iași – Ungheni (Tahmini miktar: 1.129 milyon Avro Gerçekleştirme dönemi: 2017-2019). İş Bitimi: 2019 – 2022.
  - Câmpia Turzii – Târgu Mureş – otoban seviyesinde (224,94 milyon Avro). Dönem: 2017-2018
- ❖ Bükreş Çevreyolunun modernleştirilmesi (A1-DN7, A2-DN2) (53,80 milyon Avro). Dönem: 2017-2018.
- ❖ PanAvrupa IX. Koridoru: bazı yol bölümlerinin gerçekleştirilmesi/Tahmini değer:
  - Ekspres karayolları: Ploiești-Buzău (254,800 milyon Avro)
  - Buzău – Focșani (282,36 milyon Avro),
  - Focșani – Bacău (428,3 milyon Avro),
  - Bacău – Pașcani (388,95 milyon Avro); Dönem: 2017-2018. İnşaat çalışmaları: 2019-2021.
  - Ekspres karayolları: Pașcani – Suceava (289, 99 milyon Avro), Suceava – Siret (196,20 milyon Avro);
  - Henri Coandă Havaalanı ile A3 bağlantısı (43,11 milyon Avro) Dönem: 2017-2019.

- ❖ Köstence– Tulcea – Brăila (+ Tuna köprüsü) (1141,88 milyon Avro)
- ❖ Pitești – Craiova otobanı. Gerçekleştirme dönemi: 2017-2018. İnşaat çalışmaları: 2019-2021
- ❖ Bükreş – Giurgiu (41,25 milyon Avro) Dönem: 2018-2019
- ❖ Suceava – Faz bazında proje (8,65 milyon Avro)
- ❖ Tg. Jiu çevreyolu – Faz bazında proje (36,69 milyon Avro)
- ❖ Bacău- (83,57 milyon Avro).
- ❖ Târgu Mureş çevreyolu (23,29 milyon Avro)
- ❖ Transfăgărăşan (31,95 milyon Avro) ve Transalpina (53,8milyon Avro) modernleştirilmesi.

Demiryolları Yolcu Taşımacılığı

Kullanıcıların emniyetinin sağlanabilmesi ve karayolu taşımacılığına nazaran demiryollarının daha fazla kullanılabilmesini teminen, tren istasyonlarının modernleştirilmesi, hızlı hatların inşaatı hükümet programında öngörülmektedir. Trafik Yönetim Avrupa Demiryolları Sisteminin modernleştirilmesi, rehabilitasyon ve uygulanması çerçevesinde demiryolları taşımacılığında yapısal reform gerçekleştirilecektir.

15000 Km’lik demiryollarının %60 Avrupa standartlarına göre modernleştirilip, rehabilitasyonu gerçekleştirilecektir. Hatların diğer kısmı ise uzun veya kısa vadeli olarak kiralanacak, yedek olarak bekletilecek veya sökülecektir.

Demiryolları taşımacılığının geliştirilmesinde gerçekleştirilecek yatırımlar:

- ❖ Bükreş-Köstence demiryolu hattı üzerindeki Tuna köprülerinin rehabilitasyon projesinin tamamlanması (152+149.km ve165+817.km) (9,57 milyon Avro). Dönem: 2017.
- ❖ Sighişoara- Coşlariu demiryolu hattının rehabilitasyon projesinin tamamlanması (357,09 milyon Avro). Dönem: 2017-2018.
- ❖ Coşlariu- Vințu de Jos – Simeria demiryolu hattının rehabilitasyon projesinin tamamlanması (412,36 milyon Avro). Dönem: 2017-2018.
- ❖ Curtici – Radna – Gurasada- Simeria (160 km/h) hudut demiryolu hattının rehabilitasyon projesinin tamamlanması; 2 km’lik Bölümü: 614- Bârzava - Ilteu - Gurasada ve 3. Bölüm Gurasada– Simeria (1.800,00 milyon Avro). Dönem: 2017 – 2021.

Köprü, küçük köprü ve tünel rehabilitasyon işleri:

- ❖ Braşov Bölgesi – Faz bazında proje (2,67 milyon Avro) Dönem: 2017-2018.
- ❖ Iaşi Bölgesi- Faz bazında proje (9,10 milyon Avro) Dönem: 2017-2018.
- ❖ Bükreş Bölgesi- Faz bazında proje (9, 87 milyon Avro) Dönem: 2017-2018.
- ❖ Timişoara Bölgesi- Faz bazında proje (3,67 milyon Avro) Dönem: 2017-2018.
- ❖ Cluj Bölgesi (30,01 milyon Avro) Dönem: 2017-2020.
- ❖ Craiova Bölgesi (21,40 milyon Avro) Dönem: 2017-2020.
- ❖ Galaţi Bölgesi (35,60 milyon Avro) Dönem: 2017-2020.
- ❖ Demiryolu araçlarının yenilenmesi ve modernleştirilmesi (300 milyon Avro). Dönem 2017-2018.

- ❖ Cluj-Napoca – Episcopia Bihor demiryoluna elektrik hattının takılması (572,88 milyon Avro).
- ❖ Grădiştea köprüsünün rehabilitasyonu ve Buc. Nord- Giurgiu Nord – Hudut teknik parametrelerinin iyileştirilmesi (84 milyon Avro).
- ❖ Bükreş-Buzău-Focşani–Bacău-Roman-Paşcani-Iaşi-Hudut hattının modernleştirilmesi
  - Tekno-ekonomik dokümantasyonun hazırlanması (22,50 milyon Avro).
  - Focşani- Roman hattının rehabilitasyonu (588 milyon Avro).
- ❖ Emniyetin iyileştirilmesi için demiryolu seviyesindeki geçişlerin modernleştirilmesi (42 milyon Avro). Dönem: 2017-2020.

Demiryollarında yeni yatırım projeleri:

- ❖ Bükreş- Braşov (29,8 milyon Avro)
- ❖ Timişoara- Arad (22,8 milyon Avro) o Bükreş – Buzău (32,3 milyon Avro)
- ❖ Bükreş – Craiova (67,95 milyon Avro)
- ❖ Paşcani- Iaşi (25,7 milyon Avro)
- ❖ Bükreş - Constanţa (59,3 milyon Avro)
- ❖ Bükreş- Piteşti (37,9milyon Avro)

Metro ile Taşımacılık

- ❖ Linia de metrou Magistrala 5 – Secţiunea Râul Doamnei – Eroilor (Valea Ialomiţei dahil) 5. Metro Hattı - Faz bazında Proje (413, 69 milyon Avro). Dönem: 2017-2020.
- ❖ Berceni- Pipera 2. Metro Hattı hizmetlerinin iyileştirilmesi – Faz bazında Proje (125,72 milyon Avro). Dönem: 2017-2020.
- ❖ 4. Metro Hattı 2.Bağlantı: Parc Bazilescu- Străuleşti Bölümü – Gfaz bazında Proje (72,69 milyon Avro). Dönem: 2017.
- ❖ 6. Metro Hattı- 1 Mai- Otopeni (14,2km; 9 durak; 9 tren) – (1.084,00 milyon Avro).
- ❖ 5.Metro Hattı- Eroilor (PS Opera)- Universitate- Piata Iancului Bölümü (4,5km; 5 durak) (423,60 milyon Avro).
- ❖ Metro girişlerinin modernleştirilmesi (21,82 milyon Avro, FEN+BS).
- ❖ Metro tren parkının yenilenmesi

Mültimodal Ulaşım

- ❖ Multimodal Timişoara (34,25 milyon Avro)
- ❖ Multimodal Cluj Napoca (34,25 milyon Avro)
- ❖ Multimodal Bacău (21,44 milyon Avro)
- ❖ Multimodal Oradea (21,44 milyon Avro)

HAVA TAŞIMACILIĞI

Mevcut 5 havalimanı (Bükreş, Timişoara, Köstence, Cluj, Iaşi) uluslararası merkez hatlar haline dönüştürülecektir.

Bükreş ‘Henri Coandă’ Uluslararası Havaalanı

- ❖ Pistin modernleştirilme işlerine acilen başlatılması; ikinci pistin tamamen modernleştirilmesi amaçlanmaktadır. Kargo hangar alanlarının artırılması, eşya taşıyıcı bantların gözden geçirilmesi de proje içerisinde yer almaktadır.
- ❖ Aşgari 250 m²'lik yolcu terminalinin gerçekleştirilmesi
- ❖ Uçak bekletme platformunun rehabilitasyon ve 17.000 m²'lik olacak şekilde genişletilmesi
- ❖ Uzun süreli yeni bir park yerinin inşaatı
- ❖ Yeni bir otobüs terminalinin inşaatı

öngörülmektedir.

Bükreş Baneasa ‘Aurel Vlaicu’ Uluslararası Havaalanı

- ❖ Özel, VIP veya ticari uçuş yapabilecek bir havaalanı şekline dönüştürülmesi, pistin modernleştirilmesi öngörülmektedir.

Köstence ‘Mihail Kogalniceanu’ Uluslararası Havaalanı

Yeni hatların kurulması ve yaz aylarında charter uçuş sayısının artması, NATO stratejik noktası olması göz önünde bulundurularak, PPP kapsamında pistin uzatılması öngörülmektedir. Havaalanlarının geliştirilmesi projeleri ise devlet yardımları bütçesinden gerçekleştirilecektir.

DENİZ TAŞIMACILIĞI

Köstence Limanı

Yukarıda belirtilenler haricinde, Romanya Ulaştırma Bakanlığı tarafından uygulamada bulunan ve önümüzdeki dönem içinde kesinleşmesi beklenen projelere ait 2014 – 2020 yılları arasında yapılması öngörülen intermodal terminaller için toplam bütçe 5,7 milyar EUR tutarında proje olduğu belirtilmektedir.

E-Yabancı Firmaların İnşaat Sektöründeki Faaliyetlerine Dair Yasaklamalar, Riskler ve/veya Avantajlar

Avantajlar

Romanya'nın güvenli ülke olması, rekabet kurallarının bir ölçüde düzgün işlemesi, bankacılık sektörünün iyi işlemesi ve bu sektörle ilgili mevzuatın sık sık değiştirilmeyip istikrarlı bir şekilde uygulanması, yabancı yatırımın ekonominin tüm sektörlerinde yapılabilmesi, tam mülkiyet hakları ile şirketin serbestlik içinde yönetilebilmesi, sermaye ve karların dışarıya transfer edilebilmesi, kamulaştırma ve devletleştirmeye karşı koruma ve

yabancı yatırımcılara karşı ulusal firmalarla eşit davranış belirtilebilir. En önemli avantaj diğer Avrupa ülkelerine nazaran daha düşük olan iş gücünün fiyatıdır.

Fırsatlar

Özellikle konut amaçlı binaların çok eski ve hasarlı (yakın geçmişteki depremlerden dolayı) olması ve bunların yeniden yapılacak olması ve/veya tamirat, tadilat, restorasyon yapılacak olması şeklinde sayılabilir. Türk müteahhitleri Romanya Piyasasında avantajlı durumdadır. Romanya’da oldukça köklü Türk İş adamları dernekleri bulunmaktadır. Bu durumun değerlendirilmesi gerekmektedir. Romanya’nın genel durumunun AB ortalamasının aşağısında olması kalkınma fonlarından miktarsal olarak yararlanma imkanını artırıcı bir unsurdur ve bir fırsat olarak değerlendirilmektedir.

Riskler ve Kısıtlamalar

Kısıtlamalar ve risklerle ilgili olarak; vergisiz serbest bölgelerin kısıtlanması, yatırım teşviklerinin kaldırılması, kalifiye işgücü teminindeki zorluk, genelde işçi ücretlerinde artış, enerji fiyatlarındaki artış ve bürokraside ataletle idari problemler sayılabilir. Bunlara kamuya ait bazı yatırımlarda alacak oluşması da dahildir. Ülke genelinde nüfus artış hızının durumuna ilave olarak, ülke özellikle AB’ne katılımının hemen öncesinden başlamak üzere önemli düzeyde kalifiye eleman çıkışı yaşamış durumdadır. Bu durum, özellikle inşaat sektöründe kalifiye eleman açığının artmasına sebep olmuş durumdadır ve basında yer alan haberlere göre kalifiye işgücü sıkıntısının yaklaşık üçte biri inşaat sektöründedir. Kalifiye olmayan işgücü açısından bu tarz işgücünü tedarik eden ülkelerden temin edilmesinin öngörüldüğüne dair haberler basında yer almaktadır.

Malzeme fiyatları genel olarak Avrupa Birliği serbest piyasası gibidir. Döviz kurundan kaynaklanan farkların olması riski mevcuttur. Romanya’da LEİ kullanılmaktadır. Malzeme alımları Avro üzerinden yapılmaktadır. Her iki kur arasındaki dalgalanmalar inşaat sektörü için risk teşkil edebilir.

Yabancı müteahhit şirketlerinin yaşadığı en büyük sorun, inşaat güvenlik ve kalite kriterlerine uyumdur. Ancak, Romanya’nın yerel ve AB standartlarına uygun hareket ettikleri süreçte şirketlerimiz Romanya’da bir inşaat projesini gerçekleştirirken büyük sorunlar yaşamayacağı düşünülmektedir.

F-Makine, Ekipman ve Yapı malzemesi İthalatı Yönünden Lojistik Alt Yapı

Ekipman, malzeme ve makinelerin taşınması için gelişmiş bir demiryolu alt yapısı ve Karadeniz’de limanları ve karayolu ağı bulunmaktadır.

Makine, Ekipman ve Malzemede en önemli şart menşeleri ve CE standartlarına uygun olmalarıdır. Söz konusu ekipman Avrupa Birliği içerisinde üretilmişse, transit, gümrük, vs. vergiler sıfırdır. Türkiye’den yapılacak ithalatlarda gümrük vergisi sıfırdır. Ancak, %19 KDV ithalat esnasında peşin olarak alınmaktadır.

G-Kalifiye İşgücü Temini

Kalifiye istihdamda zorluklar yaşansa da Romanya içinden eleman temini mümkündür ancak iş gücünün Avrupa Birliği'ne üye olan diğer ülkeler daha kolay iş bulması nedeniyle Romanya'da iş gücü maliyetleri artmaktadır.

H-Ülkede Müteahhitlik Projesi yürüten 3. Ülkeler ve Firmalar

Romanya'da faaliyet gösteren tüm büyük inşaat şirketleri uluslararası inşaat pazarında faaldir. En önemli şirketler arasında DELTA ACM 93 ve PA&CO yer almaktadır. Toplam 150 milyon Avro olmak üzere, her biri otoban inşaat projesini gerçekleştirmişlerdir. Romen inşaat şirketleri Moldova Cumhuriyeti, Irak, Yemen, Birleşmiş Arap Emirlikleri, Almanya veya Fransa'da faaldir. Romanya resmi makamları, görüşme yapılan yabancı hükümet yetkililerine, Romanya Ticaret ve Sanayi Odasının aracılığı ile müteahhitlik proje teklif sunmaktadır.

İ-Ülke Firmaları ile İşbirliği Olanakları

Romanya'nın inşaat sektörünün ana aktörleri uluslararası firmalardır. Alman ve İtalyan firmalarıyla özellikle PPP kapsamında Romanya'da yapılması öngörülen köprü ve şehir hastaneleri projelerinde işbirliği yapılması yararlı olacaktır.

II- TEKNİK MÜŞAVİRLİK SEKTÖRÜ

A-2016-2017 Yılında ve 2018 Yılında Beklentileri Ülkenin Teknik Müşavirlik Sektörü Hakkında Bilgi

2017 yılında teknik müşavirlik hizmetlerinde %21 oranında düşüş yaşanmıştır. Konut dışı bina inşaatlarına ilişkin teknik müşavirlik hizmetlerinde %14.1 oranında düşüş yaşanırken konut inşaatına ilişkin müşavirlik hizmetlerinde %68.7 oranında artış kaydedilmiştir.

2018 yılında teknik müşavirlik hizmetlerinde %7 oranında artışınartış olacağı beklenmektedir.

B-Sektördeki İş Fırsatları

Romanya AB dönem Başkanlığı alacağı yıl olan 2020 kadar hükümet programında yer alan otoyol, havaalanın inşaat projelerini hızlandırarak sonuçlandırmak istiyor. Anılan projelerin PPP kapsamında yapılmasını öngörmektedir. Bu kapsamda, yeni hazırlanan PPP Kanunu'nun Mayıs veya Haziran aylarında yasallaşması beklenmektedir. PPP Kanununun yasallaşması halinde, PPP konusunda tecrübesi olan firmalarımız için iş imkanları artacaktır. Romanya'da başarılı olarak bitirilen projeler, teknik müşavirlik sektörümüzün Batı avrupa'da alacağı projeler için iyi bir referans olacaktır.

III- MÜTEAHHİTLİK VE TEKNİK MÜŞAVİRLİK YABANCI YATIRIM MEVZUATI

Müteahhitlik ve Teknik Müşavirlik Sektörünü Düzenleyen Mevzuata İlişkin Bilgi

İnşaat sektörüne ilişkin ilgili mevzuat Resmî Gazetede sitesinde yer almaktadır.

Ek tamamlayıcı mevzuat ise 177/2015 Sayılı Kanun ve 163/2016 Sayılı Kanun'dur.

Tüm inşaat projeleri, ISO 9001, ISO 14001 ve OHSAS 18001 standartlarına uygun olmalıdır.

İnşaatların ve İnşaatlarda Kullanılan Malzemelerin Tabi Olduğu Mevzuat

09/06/2004 tarih ve 245 sayılı 2001/95/EC Direktifinin İç Hukuka Aktarılmasına ve Üreticilerin Sadece Güvenli Ürünleri Pazar'a Sunabileceklerine Dair Kanun

31/10/2001 tarih ve 608 sayılı – Yeknesak Teknik Düzenlemelerin Geliştirilmesi İçin Yasal Zemin Sağlayan, Kapsamı Alanlarda Romanya'da Pazar'a Sunulan ve/veya Kullanılan Ürünlerin Uygunluk Değerlendirmelerini ve Pazar Gözetimini Sağlayan Kanun

71/2001 sayılı, 608/2001 Sayılı Kanun'da Belirtilen Düzenlemeye Tabi Alanlarda Ürün Uygunluk Değerlendirmesi ve Ulusal Uygunluk İşaretinin Kullanımı ve Uygulaması Hakkında Metodolojik Normlar İhdas Eden Hükümet Kararı

487/2002 sayılı, 608/2001 Sayılı Kanun'da Belirtilen Düzenlemeye Tabi Alanlarda Ürün Uygunluk Değerlendirmesi Ulusal Test Laboratuvarları ve Belgelendirme Kuruluşlarının Tespiti ve Bildirimi İçin Ayrıntılı Kuralların Onaylanması Hakkında Hükümet Kararı

18/01/1995 tarih ve 10 sayılı İnşaat Kalitesi Hakkında Kanun

Müteahhitlik Sektöründeki Mevzuat

Müteahhitlik sektöründe Romanya mer'î mevzuatını oluşturan başlıca metinler aşağıda belirtilmektedir.

1. İnşaat Kalitesi Hakkında 10/1995 Sayılı Kanun;
2. Proje, İnşaat Yapımı Ve İşlerinin Kalite Teknik Kontrolü ve Ekspertizi Hakkında Yönetmelik – 925/1995 Sayılı Hükümet Kararı;
3. İnşaat Malzemelerinin Piyasa Girişi Şartları Hakkında 622/2004 Hükümet Kararı;
4. Devlet İnşaat Müfettişliğinin Kurulması Hakkında 63/2001 Sayılı Hükümet Kararı;
5. İnşaat Kalitesi Hakkında Bazı Yönetmeliklerinin Onaylanması Hakkında 766/1997 Sayılı Hükümet Kararı;
6. Demir Yolu, Demir Yolu Taşımacılığı ve Metro Altyapısının İnşaatı, Modernleştirilmesi, Bakım ve Onarım Faaliyetlerinde Kullanılan Teknik Ürün CE Hizmetlerinin Kabul Edilmesi Hakkında Ulaştırma Bakanının 250/2000 Sayılı Kararı;
7. Şirket ve Özel Kişilerinin Yangın Söndürme Tesisat ve Sistemlerinin Yapımı, Projelendirilmesi ve Tamiratında Yetkili Kılınmaları Hakkında İçişleri ve İdari Reform Bakanlığının 252/2007 Sayılı Kararı;
8. İnşaat İşlerinin Onaylanması Hakkında 214/2008 Sayılı Hükümet Kararı ile 50/1991 Sayılı Kanun'un Kabul Edilmesi Hakkında 261/2009 Sayılı Kanun.

Romanya Devlet İnşaat Müfettişliği Kurumundan güncel mevzuata ilişkin bilgi alınabilir

IV-TÜRK MÜTEAHHİTLİK FİRMALARININ FAALİYETLERİ

a) Hâlihazırda, Türk firmaları Romanya’da yaklaşık 6,1 milyar dolar tutarında 168 adet proje üstlenmiş bulunmaktadır.

YILLAR	PROJE SAYISI	PROJE BEDELİ (USD)	KÜMÜLATİF PROJE BEDELİ (USD)	ORTALAMA PROJE BEDELİ
2000 Öncesi	37	510.556.915	510.556.915	13.798.836
2001	3	77.330.592	587.887.507	25.776.864
2002	3	16.585.967	604.473.474	5.528.656
2003	8	219.854.537	824.328.011	27.481.817
2004	7	3.899.236.797	4.723.564.808	557.033.828
2005	6	33.003.780	4.756.568.588	5.500.630
2006	10	201.873.044	4.958.441.632	20.187.304
2007	36	638.854.374	5.597.296.006	17.745.955
2008	45	360.203.582	5.957.499.588	8.004.524
2009	9	152.924.271	6.110.423.859	16.991.586
2010	1	3.172.500	6.113.596.359	3.172.500
2011	0	0	6.113.596.359	
2012	1	26.661.249	6.140.257.608	26.661.249
2013	0	0	6.140.257.608	0
2014	1	92.135.190	6.232.392.978	35.281.678
2016	4	46.699.966	6.279.092.334	35.506.350
TOPLAM	172	6.279.092.334		

Romanya’da faaliyet gösteren başlıca Türk müteahhitlik firmaları ile üstlenilen projelere ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır:

ENKA İnşaat ve Sanayi A.Ş. tarafından, Amerikan Bechtel International Company ortaklığı ile, Braşov'dan Macaristan sınırına kadar 8 bölümden oluşan toplam 415 km uzunluğunda "Braşov-Targu Mureş-Cluj Napoca-Oradea-Macaristan sınırı Karayolu"nın yapım ihalesini üstlenmiştir.

SUMMA Romania S.A. Türkiye’de 35 yıl önce kurulan SUMMA Grup’un bir kuruluşudur. 2003 yılından itibaren Romanya’nın en aktif inşaat firmalarından biri olan SUMMA Romania birçok ihaleler üstlenmiş bulunmaktadır: Plaza Romania Mall, Bucharest Corporate Center,

Millennium Business Center, Bucharest NorthGate Center gibi bitmiş olan veya devam eden inşaatların toplamı 200.000 m²'nin üstündedir.

GÜRİŞ Romania S.R.L., 48 yıl önce kurulan GÜRİŞ İnşaat ve Mühendislik A.Ş.'nin bir kuruluşu olarak, 2002'den itibaren Romanya'da Satu Mare ve Köstence'de projelerini üstlenmiştir.

2001 yılında Yüksel-Makimsan-Ener firmaların oluşturduğu konsorsiyum Romanya'da 58 milyon dolar tutarında otoyol (Bükreş-Köstence otoyol Lehliu-Drajna kısmını) projesini üstlenmiştir.

Bunların yanı sıra birçok Türk firması inşaat branşına ait diğer alt sektörlerde faaliyet göstermektedir: Parke zemin, inşaatta kullanılan doğramaların imalatı (Pak Forest, Bauplast, Orman Prodimpex), ahşap işleme ve mamul malzemeleri (Prolemn, Bsitro **Forest, Batum** Wood, Rönesans, AAES Oak) (Prolemn, Beyler), gayrimenkul (Lara Development, Astrom United, Plaza Mall Development and Management, Master Trade Impex, Florom Prodimpex, Tek Fruits Marketing, Tur Yap Group, Ghiural, Veyary, Wolfman Import Export). İnşaat malzemeleri alanında Romanya'da faaliyet gösteren firmalarımızın mevcudiyeti de önemlidir. (2 M Forest, Flavalex Construct, Unye Cem, Machine Design and Manufacturing, Companion Import Export, Avrokurt Construct, Even Chance Corporation, Onercon Trading, Spotvision, Taşanlar Impex, Cimsarom Marketing, Palat Com Tur, A. Baki Tuncer Import Export, Ideal Profil gibi).

Öte yandan, Türkiye Müteahhitler Birliği (TMB) ile Romanya Müteahhitler Birliği (ARACO) arasında 4 Kasım 1999 tarihinde bir "İşbirliği Anlaşması" imzalanmıştır.

Romanya'daki ilk rezidental Kompleks'i Karahanlılar gerçekleştirmiştir.

Ayrıca, FİBA holdingin Romanya'da iki tane AVM yatırımı ve rezidental yatırımları mevcuttur.

Halihazırda, EKO firması Bacau çevre yolu inşaatına devam etmektedir.

Türk işadaminin sahibi olduğu KİAT da Oreadea, Cluj şehrinin köy ve şehir yollarının yenilenmesi projelerini üretmektedir.